

צב א מיי פ"ו מהל' מעשר שני ה"ל א ב: ב [מיי] שם פ"ב ה"ל א: ג [מיי] שם ה"ל ט: ק ד ה ו מיי שם פ"ו ה"ל טו: קא ז מיי שם פ"ה הלכה ד: קב ח ט מיי שם ה"ל ה: קג י מיי שם ה"ל ז ו פ"ח מהל' ערכין הלכה ה:

תורה אור השלם

1 ובי ירבה מפקד הירדך בי לא תוכל שאחו כי ירחק מפקד המקום אשר יבחר יי אלהיך לשום שמו שם כי ירדך יי אלהיך: דברים יד כד 2 וישא משאת מאת בני אלהים והרב משאת בנימן ממשאת כלם קמש ידות וישתו וישברו עמו: בראשית מג לד 3 ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשתו יסף עליו: וקרא כו לא

כרבי יהודה דאמר יקבר. כספרי מפיק טעמא משום דכתיב הכסף כסף ראשון ולא כסף שני וא"ת דכתיב פירקין (דף מה). אמרינן כסף ראשון ואפי' כסף שני וי"ל דה"מ כסף על כסף אבל לחלל צ' פעמים פירות על כסף לא וא"ת דכפרק שלישי דמעשר שני (מ"י) תנן אמרו לו לר' יהודה ומה מעשר שנטמא נפדה לקוח לא כל שכן אמר להם לא חס אמרתם במעשר שנפדה טהור צרוחוק מקום תאמרו בלוקח שאינו נפדה כו' אס כן טעמא אחרינא אית ליה ולמה לי קרא כספרי וי"ל דאסמכתא בעלמא הוא אי נמי טרה וכתב לה קרא: **אפי"ו לא יצא נמי.** מעיקרא דשני שנטמא ה"מ למפך הכי אלא עדפי"א מיניה פריך: **לא פלוג רבנן.** מינה דכסוף פרק חלק (פסהדרין ד' ק"ג). משני כי גזרו רבנן כי איתנהו למחיות ולא קאמר דלא פלוג רבנן דקאמר הכא ולא קשה מידי דהתם קאי אמאי דקאמר אלא דעיר הגדמת ואסקוה לירושלים והיה שם בשעת גמר דין ליתאכילי דהא קלטוהו מחיות והי"ל שלל ירושלים בשעת גמר דין כו' ומסיק לעולם בטהור ואסקוה לירושלים ונגמר הדין דעיר הגדמת ודקא קשיא לך ליתאכילי כגון דנפול מחיות אחר גמר דין וכדכרצא דאמר מחייה לקוטע דרבנן שלא לפדות אפילו נפול מחייה דלא פלוג רבנן דקאמר בשמעתין דכיון דלקוטע לא הו' אלא מדרבנן מן התורה חל עליו גמר דין אפילו לא נפול מחייה כלל כיון שיכול לאוכלו אס ירצה ולא מיקרי נמי שלל ירושלי' כיון שיכול להוציאו ולפדותו אלא דרבנן אמרו מחייה לקוטע אפילו לקרות שלל ירושלים ולאכול דהעמידו דברייהם על דין תורה אהא מסיים כי גזרו רבנן היכא דאיתנהו למחיות פירוש לא העמידו דברייהם על דין תורה למיקרי שלל ירושלים ולאכול אלא כי איתנהו למחיות ולא נפול כלל אבל נפול מחיות אחר גמר דין לא גזרו רבנן להעמיד דברייהם על דין תורה לקרות שלל ירושלים ולאכול אע"ג דבשעת גמר דין קלטוהו מחיות כיון דנפול דאיתנהו אחר גמר דין אבל אי נפול מחיות קודם גמר דין אע"ג דלא הו' שלל ירושלים מ"מ לא חל עליו גמר דין דה"ל כגבולים וה"ל שלל שמים כיון שאינו ראוי לאכול ולא לפדות כדאמר בשמעתין דלא פלוג רבנן ויעלוהו כשיעשו מחיות א"כ דוקא מיירי בנפול מחיות קודם גמר דין ולא הו' כמו בגבולים דכיון שהיה ראוי לאכול שעה אחת הוה ליה ממון הדיוט ושלל ירושלים לא הו' כיון דנפול מחיות בשעת גמר דין אבל נפול מחיות אחר גמר דין שפיר טפי בפשיטות כי איתנהו בשעת גמר דין גזור למיחוי שלל ירושלים כי ליתנהו בשעת גמר דין לא גזור ואס תאמר דמשמע דיגמו משום דחל עלייהו גמר דין אבל היכא דלא חל עלייהו גמר דין יאכלו אס תבנה החומה והא אמרינן בפרק קדשי קדשים (ובחים דף נט.) כשהיה מוצא שלם ונפגם ונבנה אין חוזרין ונראין וי"ל דדוקא ובחים שעשוין מהם עבודות אבל מעשר או בשר זבח לאחר העבודה או שירי מנחה חוזרין ונראין:

דנפול מחיות. פי' רוב מחיות דאי נפול מקנתם אע"ג דאסור לטלטל בשבת מ"מ מקרי מחייה לענין אכילת מעשר וקדשים קיים כדאמרין ריש פרק אלו דברים (פסחים דף ק"ג וס' ד"ה תוחב דף ק"ו) דהיכא שמעתתא דהלל כריך להעמיד אחר שנפדו זה פרוצות לך לא היו יכולין להוליך סמיניהם בשבת לעזרה לשחוט פסחיהם דקודם שנפדו היו מותרים לטלטל כדאמר רבי יוחנן (עירובין דף ק"א) ירושלים אלמלא דלתותיה נעולות זליה חייבין עליה משום רה"ר ואעפ"כ זליה היו אוכלין פסחיהם: **אין בו שוה פרוטה.** אין מופס פדיון ולא זעי למדרש אין צו שוה פרוטה אין מוסף חומש אבל פדיון מופס דסבירא לאוקמא מיעוטא בגופה ולא בחומש דפחות משוה פרוטה לא חשיב ממון לתפוס פדיון אבל למ"ד אין בחומש קשה דטפי הוה ליה למדרש דאינו מוסף חומש:

ואפי' בירושלים. שאין מעשר טהור נפדה שם דכתיב (דברים יד) כי ירחק ממך [וגו'] ונתת בכסף ולא כשהיה בירושלים: **בלוקח.** מעשר זה ולא הוא עלמנו היה מעשר אלא לרבי סעודה שלקח בירושלים בכסף מעשר: **יקבר.** דקא סבר לא אלים למיתפס פדיונו: **אלא לעולם בטהור.** צין מעשר צין לקוח. ודקאמר נעיליה ויכילה: **מאי יא.** נמי דקאמר דנפול מחיות חומת ירושלים ושוב אין מעשר נאכל שם עד שיעמדו מחיות דבעינן לפני ה' תאכלנו (שם יב) ובפדייה נמי לא דקלטוהו מחיות מלפדותו עוד משנכנס לתוכו: **והאמר רבא.** במסכת מכות (דף ק"ג ב:) **מחייה לאכול דאורייתא מחייה לקוטע דרבנן.** מחייה שנאמרה בתורה לא הזכירה אלא לאכול בתוכה ושארמרו בשמיה מחיות קולטות אותם מלפדותו עוד אס יא דרבנן היא: **וכי גזרו רבנן כו'.** לאו רבא קאמר לה אלא המקשה קאמר מדאמר רבא קליטת מחיות מדרבנן בעלמא היא והשתא דנפול מחיות ליתא להיא גיירה דכי גזרו רבנן היכא דאיתנהו וזה הוציא את המעשר לחון אבל כי ליתנהו לא גזרו הלכך ניפרקיה ואמאי בטלי: ומשני לא פלוג רבנן. צין יוצא מתוכו לנפול דקליטת מחיות גזרו בתפס צין איתנהו צין ליתנהו: **רב הונא ברבי יהודה אמר.** הא דאזנת לחזקיה מרישא דקתני באזיה מעשר אמרו שאין צו שוה פרוטה וקשיא לך ליעבד כדחזקיה לא קשיא: **חדא קתני אין צו שוה פרוטה שנינו לירושלים ויא.** דקליטת מחיות מעכבת מלחלו עוד על מעות הראשונות: **וניסדר ונעיליה ויכילה.** בירושלים עם מערבית: **דנפול מחיות.** והיינו יא דקתני: **אפי' יש צו שוה פרוטה.** נמי לאו צו אכילה ולא צו חילול הוא ואמאי צו מני באזיה מעשר אמרו בשאין צו שוה פרוטה כו': **לא מציעא יש צו.** דכיון דבר פדייה הוא חילול עליו קליטת מחיות דרבנן ולא מיפרוקו מו אבל אין צו אימא בכה"ג לא לגזור רבנן קליטת מחיות לפדייה דמלתא דלא שכיח היא לחלו על מעות הראשונות וייעבד ליה כדחזקיה קמ"ל: **פרט לשאין צו שוה פרוטה.** שאינו בכלל גאולה ולימדך שאינה תופסת פרוטה: **רב אחי אמר אין** הצעלים

צו. שוה פרוטה שנינו אבל אס יש צו שוה פרוטה צו גאולה הוא ותופס פדיונו: **ורב אחי אמר אין בחומש.** שוה פרוטה שנינו דלאו צו גאולה הוא עד שיהא צו שוה ארבע פרוטות כדי שיהא ראוי לתוספת חומש דכתיב בהאי קרא: **דיו שאמר כו'.** כדחזקיה ולא אמרינן ימתין עד שיעלנו לירושלים או ימתין עד שיצטרפו עם אחר דכיון דבחומשיה ליכא [פרוטה] לא קחשיב ודיו בכך: **אלא למ"ד אין צו מאי דיו.** מאי רבותיה דאכטריך למתני דיו ליתני אומר הוא וחומשו של כו': **חומשא מלגו.** על שוה עשרים וזו מוסף ארבע שהן חומשו של קרן: **או חומשא מלגו.** על ארבעה רבעים מוסף החמישית מן החוץ דהו' לכו לעשרים וזו חמשה זוי: **הצעלים אומרים בעשרים.** גבי מקדיש ופודה הקדשו תנן לה במסכת ערכין (דף ק"ג ב:) **מפני שמוסיפין חומש.** ועשרים שלהן הו' כ"ה דאילו שאר כל אדם לא יוסף חומש: **הצעלים**

דנפול מחיות דאי נפול מקנתם אע"ג דאסור לטלטל בשבת מ"מ מקרי מחייה לענין אכילת מעשר וקדשים קיים כדאמרין ריש פרק אלו דברים (פסחים דף ק"ג וס' ד"ה תוחב דף ק"ו) דהיכא שמעתתא דהלל כריך להעמיד אחר שנפדו זה פרוצות לך לא היו יכולין להוליך סמיניהם בשבת לעזרה לשחוט פסחיהם דקודם שנפדו היו מותרים לטלטל כדאמר רבי יוחנן (עירובין דף ק"א) ירושלים אלמלא דלתותיה נעולות זליה חייבין עליה משום רה"ר ואעפ"כ זליה היו אוכלין פסחיהם: **אין בו שוה פרוטה.** אין מופס פדיון ולא זעי למדרש אין צו שוה פרוטה אין מוסף חומש אבל פדיון מופס דסבירא לאוקמא מיעוטא בגופה ולא בחומש דפחות משוה פרוטה לא חשיב ממון לתפוס פדיון אבל למ"ד אין בחומש קשה דטפי הוה ליה למדרש דאינו מוסף חומש:

א) פסחים לה. פסהדרין ק"ג. מעשר שני פ"ג [מ"י] ובחים מט' ב) פסהדרין ק"ג. מכות כ' [ע"ש]. א) יבמות טו. קו. כבודת [כ"ג]. ד) ערכין טו. לקמן נה. א) ט) ערכין טו.

מוסף רש"י

אפילו בירושלים. לאחר שנטמא, ואע"ג דדרשינן כי ירחק ממך המקום וצדק הכסף בידך, צרוחוק מקום אהא פודה וצ' ולא צבירוק מקום (פסהדרין ק"ב). כי לא תוכלי שאתו. כשלם מוכל לאוכלו כגון זה שנטמא, ונתת בכסף (פסחים לז). ואין שאת אלא אכילה. והכי קאמר קרא כי ירחק ממך, שיהא מעשר טהור מן לירושלים, או אפילו הוא בירושלים אלא שאי אהא יכול לאוכלו שנטמא, ונתת בכסף (מכות י"ג ובבב"א פסחים ק"ב). הלכות בכסף מעשר שני שנטמא יפדה. דליתמא למיתפס פדיונו (פסחים לה). יקבר. משום דקליטת קדושתיה ולא אלים למיתפס פדיוניה (שם). מחייה לאכול דאורייתא. מן התורה מלו לאכול לפי מן החומה, אלא מחיות לקלוט. שהיו מחיות קולטות, צין לענין פדייה צין לכל ענין, מדרבנן הוא (פסהדרין ק"ג). דמשקלטוהו מחיות שוב אינו נפדה (פסחים לו). ובי גזרו רבנן. דמחיות קליטת מחיות למעשר דשוב אינו יכול לפדותו (שם).